

montánním (min.: lesy jz. od Kostelce nad Orlicí, 280 m; max.: Novohradské vrchy, vrch Myslivna, 950 m; Trojmezenská hornatina, vrch Smrčina, ca 1000 m). — Mapy: ŠMARDÁ 1938: 247 (neúplná); BARTUŇKOVÁ in HENDRYCH Acta Univ. Carol. — Biol. 1971: 276, 1973 (též chybné údaje); SLAVÍK FKS 1990: 105.

M: 37l. Českokr. Předšum. (Slavkov, Panský les, †), 37m. Vyšebř., 39. Třeboň. pán. (Jemčinská obora, †; Novohuťské polešy sz. od Klikova, †?), 40b. Purkar. kaň. (Purkarec, ústí Kozlovského potoka; Dobřejovice, Jelení vrch), 41. Stř. Povlt. (Český Šternberk), 61b. Týnišť. úv. (lesy jz. Kostelce nad Orlicí), 63a. Žamb. (Merklovice; Slatina nad Zdobnicí), 67. Českomor. vrch. (řídce v j. části od Staňkova po okolí Jihlavy; Hněvkovice u Humpolce †; Tišnovsko: údolí Chlébského potoka, vrch Sýkoř), 69b. Seč. vrch. (Horní Bradlo, vrch Polom; lesy mezi Trhovou Kamenicí a Včelákovem), 81. Host. vrchy (povodí Juhyně mezi Rajnochovicemi a myslivnou Bernardka). — O: 88d. Boub.-stož. hor. (vrch Ptáčník a Velká Niva u Lenory), 88e. Trojmez. hor. (Vysoká Smrčina), 88f. Želnav. hor. (Knížecí Stolec), 89. Novohr. hory (dostí hojně), 90. Jihl. vrchy (Valtínov; Suchdol; Studená, †?), 91. Žďár. vrchy (Staré Ransko, Ranské polešy), 99a. Radh. Besk. (Bělá, údolí Černé).

Udávana z Králického Sněžníku, kde však roste pouze v Polsku. Pravděpodobně mylné jsou nikdy neověřené staré údaje od Svitav a Moravské Třebové (SCHLOSSER Anleit. Mähr. Gouvern. Pfl., 1843) a též povšechný údaj o výskytu v Hrubém Jeseníku (SMEJKAL Vlastiv. Sborn. Vyroč. 3: 45, 1959). Sporná je původnost některých lokalit, tvořených jen malými populacemi; nelze vyloučit zavlečení při manipulaci s dřevem či lesním osivem.

Celkové rozšíření: Hory a podhůří stř. Evropy: souvislý areál od stř. Alp po Chorvatsko a j. Čechy; izolované areály ve v. Čechách, na Moravě, v z. i v. Karpatech (s. Slovensko, Polsko, Zakarpatská Ukrajina). — Mapy: ŠMARDÁ 1938: 245; HEGI ed. 2, 4/1: 213, 1960; MEUSEL et al. 1965: 185.

11. *Cardamine chelidonia* L. — řeřišnice vlašťovičnickovitá

Cardamine chelidonia LINNAEUS Sp. Pl. 655, 1753.

Exsikáty: Pl. Českoslov. Exs., no 223. — Extra fines: Fl. Ital. Exs., no 554. — SCHULTZ Herb. Norm., no 2308.

Jednoleté až vytrvalé, 10–30 (–40) cm vys. byliny. Lodyha jednoduchá nebo v hor. části chudě větvená. Listy lodyžní v obrysu trojúhelníkovité, 1 (–2) × lichozpeřené (připomínající listy vlašťovičnicku, srovnej Květ. ČSR 1: tab. 101/1, 1988), s 1–3 jařmy k vrcholu se zmenšujících lístků, dlouze řapíkaté; lístky v obrysu vejčité, nepravidelně peřenolaločné až peřenodílné, popř. do 2. řádu členěné, řapíkaté, velmi řídké prítiskle

chlupaté; řapík 2–4 cm dl. Květenství chudý, 3–10květý hrozen. Kališní lístky úzce vejčité, 2,5–3,5 mm dl.; korunní lístky růžové nebo nafialovělé, obvejčité až kopisťovité, 6–9 mm dl., rozeztálé, znenáhla v 2–3 mm dl. nehet zúžené, brzy opadavé; prašníky nafialovělé; semeník chlupatý, blizna nerozšířená. Šešule 30–40 mm dl., 1,3–1,6 mm šir., s 1,5–2,0 mm dl. zbytkem čnělky, štětinatě chlupaté. Semena zploštělá, v obrysu eliptická, ca 2,5 mm dl., hnědá. (V–) VI. Tf–Hkf.

2n = 32 (ČR: 36a. Blat., 73. Hanuš.-rychleb. vrch.)

Ekologie a rozšíření v ČR: Roste v habřinách, smíšených lesích či na synantropních stanovištích (příkopy, rumiště). V lesních porostech se místy chová jako neoindigenofyt a tvoří dominantu bylinného patra (např. Bludovský les; les mezi Sobotínem a Maršíkovem). Zavlečena v několika oblastech s. Moravy (okolí Bludova, Sobotína a Ondřejovice u Zlatých Hor), v Čechách na Blatensku (Blatná; Mačkov, Balkovský les); kdysi pěstována v botanických zahradách (Olomouc, Šumperk) a parcích (Velké Losiny). V současnosti se v uvedených územích zřejmě pomalu šíří, neboť počet nalezišť v posledních letech stoupá. — Mapy: KUČERA 1991: 41.

Celkové rozšíření: Střední a j. Itálie, Sicílie, přímořská část Jugoslávie (Velebit).

Kříženci

DOSTÁL (Květ. ČSR 289–293, 1950) udává z Obřího dolu v Krkonoších křížence *Cardamine* × *keckii* KERNER (= *C. amara* × *flexuosa*); křížec ani společný výskyt rodičovských druhů nebyl však na uvedené lokalitě zjištěn, poměrně hojně se zde ale vyskytuje řídké odstále chlupatý typ *C. amara* var. *crassifolia*, k němuž se tento údaj pravděpodobně vztahuje. Další hybridní kombinace uváděná Dostálem bez bližší lokalizace výskytu — *C.* × *haussknechtiana* O. E. SCHULZ (= *C. flexuosa* × *pratensis*) a *C.* × *zapalowiczii* DOMIN = *C. amara* subsp. *opizii* × *pratensis* — nebyly na našem území zjištěny a jejich výskyt je velmi nepravděpodobný. Údaje o výskytu druhé z nich v Krkonoších (srovnej ŠOUREK Květ. Krkonoš 132, 1969) jsou mylné.

19. *Dentaria* L. — kyčelnice*)

Dentaria LINNAEUS Sp. Pl. 653, 1753. — Syn.: *Cardamine* sect. *Dentaria* (L.) O. E. SCHULZ Bot. Jb. 32: 340, 1903.

Lit.: SCHULZ O. E. (1903): Monographie der Gattung *Cardamine*. Bot. Jb. 32: 280–623. — SCHWARZENBACH F. (1922): Untersuchungen über die Sterilität von *Cardamine bulbifera* (L.) Crantz. Flora 115: 393–514. — DUDA J. (1970): Míšenec kyčelnice devítilistá a kyčelnice žláznatá na Bílovecku. Vlastiv. Sborn. Okresu Nový Jičín 5: 39–40.

*) Zpracoval B. Slavík

Vytrvalé byliny. Oddenek horizontální, plazivý, málo větvený, řídce nebo hustě porostlý dužnatými šupinami a tenkými adventivními kořeny. Lodyha přímá, nevětvená, lysá nebo v dol. části krátce pýřitá. Přízemní listy na oddencích střídavé, dlouze řapíkaté, 3četné nebo zpeřené; lodyžní listy střídavé nebo až zdánlivě v přeslenu, krátce řapíkaté, složené (dlanité nebo zpeřené) až jednoduché, s okraji nepravidelně pilovitými, krátce brvitými, na konci zubů s nasazenou špičkou. Hrozen koncový, chudokvětý (1–15květý). Kališní lístky eliptické až vejčité, vnitřní jen nepatrně při bázi vyduté, korunní lístky obvejčité, v nehet zúžené, delší než 1 cm, tyčinek 6 (4), bez přívěsků, prašníky žluté, nektaria v úzký val sblížená. Plody šešule, úzce větvenovité, z boku zploštělé, 20–70 mm dl., (1,5–) 2,0–5,0 mm šir., zúžené v 2–18 mm dl. zobánek, chlopně ploché, jen při bázi s nezřetelnou žilkou, semeník s 6–16 vajíčky, poutka s trojhranně rozšířenou bází. Semena v pouzdrech jednořadá, elipsoidní až vejcovitá (někdy téměř hranolovitá), 2–4 mm dl., 1,0–3,5 mm šir., osemení při navlhčení slizovatí; klíček bokokořený. — Asi 20 druhů na s. polokouli, převážně v horských územích mírného pásu. Klíčení podzemní. — Entomogam. Alogam. Autogam.

- 1a Lodyžních listů více než 5, střídavé, lichozpeřené, se 2–3 jařmy lístků, horní 3četné až celistvé; v úžlabí listů časté temně fialové pacibulky 1. *D. bulbifera*
 b Lodyžní listy většinou 3, sblížené ve zdánlivém přeslenu, 3četné; v úžlabí listů nejsou pacibulky 2
 2a Korunní lístky bledě žluté; tyčinky ± stejně dl. jako korunní lístky; oddenek hustě šupinatý, 4–7 mm tlustý; lodyha plná; mezi zuby lístků nejsou žlázy 2. *D. enneaphyllos*
 b Korunní lístky růžové nebo nachové; tyčinky kratší než korunní lístky; oddenek řídce šupinatý, 1–2 mm v průměru, ke konci kyjovitě ztlustlý až na 6 mm v průměru; lodyha dutá; ve výkrojků mezi dvěma zuby na spodní straně listů drobné žlázy 3. *D. glandulosa*

1. *Dentaria bulbifera* L. — kyčelnice cibulkonosná Tab. 24/1

Dentaria bulbifera LINNAEUS Sp. Pl. 653, 1753. — Syn.: *Cardamine bulbifera* (L.) CRANTZ Cl. Crucif. 127, 1769.

Exsikáty: DOMIN et KRAJINA Fl. Čechoslov. Exs., no 52. — Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 619. — PETRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 1220. — Extra fines: Fl. Exs. Austro-Hung., no 1701. — MAGNIER Fl. Select. Exs., no 469. — Pl. Bulg. Exs., no 249. — Pl. Polon. Exs., no 324. — SCHULTZ Herb. Norm., no 210.

Vytrvalé byliny. Oddenek plazivý, větvený, 2–4 mm silný, řídce pokrytý dužnatými, 1,5–4,0 mm dl. šupinami. Lodyha přímá, vyrůstající z konce oddenku, nevětvená, 30–60 cm vys., v dol. části neolistentá, lysá nebo v dol. části krátce pýřitá, dutá. Přízemní listy vyrůstající z oddenků dlouze řapíkaté, lichozpeřené, s 2–3 jařmy, lístky úzce kopinaté, kopinaté nebo podlouhlé, na vrcholu zašpičatělé, s klínovitou bází, nepravidelně hrubě pilovité; lodyžní listy střídavé, podobného tvaru jako přízemní, kratěji řapíkaté, 6–15 cm dl., k vrcholu lodyhy se zmenšující přes 3četné až k jednoduchým, čárkovitě kopinatým; v úžlabí většiny listů opadavé, mahagonově hnědé až temně fialové pacibulky ca 5 mm dl. (zkrácené prýty s dužnatými šupinami). Hrozen hustý, (1–) 3–8 (–12)květý, květní stopky šikmo odstálé, 6–14 mm dl., kališní lístky kopinaté, 5–6 mm dl., s okraji suchomázdřitými; korunní lístky obvejčité, na konci zaokrouhlené, k bázi v nehet pozvolna zúžené, (10–) 12–16 (–18) mm dl.,

světle fialové, růžové až bělavé; vnější tyčinky 4,5–6,5 mm dl., vnitřní 6,5–8,0 mm dl., často redukované na 2, prašníky 1,5 mm dl., žluté; peš-tík s polokulovitou bliznou. Šešule velmi vz. do-zrávající, 20–35 mm dl., 1,5–2,5 mm šir., s 6–10 semeny, s krátkým (± 3 mm dl.) zobán-kem. Semena široce elipsoidní, zploštělá, 2,5 mm dl., 1,5 mm šir., červenohnědá, lesklá. IV–V (–VI). Gf.

2n = 96 (ČR: 97. Hr. Jes.)

Variabilita: Druh poměrně málo proměnlivý. Promě-nlivost ve tvaru listů, především jejich okraje, je bez velkého taxonomického významu; krajní odchylky, tj. rostliny s jemně ostře pilovitými okraji lístků [f. *parmicifolia* (DC.) O. E. SCHULZ] ani s lístky horních listů téměř celokrajnými (f. *integra* O. E. SCHULZ) nebyly u nás zatím nalezeny. Odchylky jsou i v odění lodyhy a listů; vzácně se u nás vyskytuje f. *pilosa* A. WAISBECKER s dolní částí lodyhy krátce hustě chlupatou a ± chlupatou i spodní stranou listů. Taxonomický význam nemají odchylky ve velikosti květů ani v barvě květů.

Ekologie a cenologie: Stinné lesy, pře-devším květnaté bučiny a smíšené lesy s bukem, habrem a dubem (na Křivoklátsku i s jedlí). Na mírně bazických až mírně kyselých horninách, na půdách bohatých živinami, čerstvě vlhkých, na zastíněných stanovištích. Nejčastěji ve společen-stvech svazu *Fagion* (diagnostický druh), s vyso-kou stálostí především ve společenstvech podsva-zu *Eu-Fagenion*, dále též jako diagnostický druh v asociaci *Carici pilosae-Carpinetum* NEUHÄUSL et NEUHÄUSLOVÁ-NOVOTNÁ 1964 ze svazu *Carpinion*. Občas se vyskytuje i ve svazu *Tilio-Acerion*.

Poznámka: Pylová zrna a vajíčka často abortují, takže se nevytvářejí plody. Vzhledem ke své sterilitě byl druh považován za hybridní taxon. Za zhoršených podmínek (např. ve smrkových porostech) rostliny ani nekvetou. Plody se vytvářejí jen za zvlášť příznivých podmínek, v ČR velmi vzácně, mimo území ČR především v blízkosti moře. Druh se na lokalitě rozšiřuje hlavně vegetativně pacibulkami, které po odpadnutí od rostliny (na vzdálenější místa jsou roznášeny mravenci) vytvářejí asi po 4 týdnech adventivní kořeny. Oddenek ročně přirůstá asi 10 cm.

Rozšíření v ČR: Roztroušeně ve vyšších polohách celého území s těžištěm v oblastech bučin v oreofytiku a v spíše suboceanicky ovlivněných, chladnějších částech mezofytika. Hlavně v submontánním a místy i v suprakolinním stupni, méně v montánním a vzácně v kolinním stupni (min.: Polinský vrch u Lanžhota, 153 m; max.: Králický Sněžník, ca 1300 m). — Mapy: SLAVÍK FKS 1990: 105.

T: 3. Podkruš. pán., 4. Loun.-lab. střed. (vz., pouze a. Loun. střed., b. Lab. střed.), 8. Čes. kras, 15c. Pard. Pol. (Nemošice), 16. Znoj.-brn. pah. (Réna u Ivančic), 17b. Pavl. kop., 17c. Milov.-valt. pah. (Milovice), 18a. Dyj.-svr. úv. (Vranovice), 18b. Dolnomor. úv. (Bzenec), 19. B. Karp. step. (Míkovice), 20. Jihomor. pah., 21a. Han. pah. (Vrch Obora u Kroměříže), 21b. Hornomor. úv. (les Království u Grygova). — M: 23. Smrč. (Libštejn), 25a. Krušn. podh. vl., 26. Čes. les (Česká Kubice), 27. Tachov. bráz. (Velká Hleďsebe), 28. Tep. vrchy, 29. Doup. vrchy, 31a. Plz. pah. vl. (Nebřežiny), 32. Křivokl., 33. Branž. hv., 34. Plán. hřeb., 35a. Holoubk. Podbrd., 35c. Příbr. Podbrd., 36a. Blat. (Sedlice), 37. Šum.-novohr. podh. (hojně pouze v j. Blan. les; i. Českokr. Předšum.: Zlatá Koruna; m. Vyšeb.: Vyšší Brod), 39. Třeboň. pán. (Staňkov), 40a. Pís.-hlub. hřeb. (vrch Mehelník; vrch Bitina; vrch Malý Kamýk), 41. Stř. Povlt., 45a. Loveč. střed., 46. Lab. písk., 47. Šluk. pah. (Mikulášovice), 48a. Žitav. kotl. (Jiříkov; Chrastava), 50. Luž. hory, 51. Polom. hory (Vidim), 52. Ral.-bez. tab. (Ralsko), 53b. Plouč. Podješ. (Lvová), 53c. Českodub. pah. (Mukařov), 54. Ješ. hřb., 55a. Malosk. (Malá Skála), 56. Podkrk., 57a. Běloh. (Libín), 58b. Polic. kotl., 58e. Žaltm., 59. Orl. podh. (Liberk; Hlinné), 61. Dol. Poorl., 62. Litomyš. pán. (Nedošinský háj), 63. Českomor. mezih., 64. Říč. ploš., 66. Hornosáz. pah. (Česká Bělá; Rozsochatec), 67. Českomor. vrch., 68. Mor. podh. Vysoč., 69b. Seč. vrch., 70. Mor. kras, 71. Drah. vrch., 72. Zábř.-unič. úv. (Stavenice), 73. Hanuš.-rychleb. vrch., 74a. Vidn.-osobl. pah. (Zlaté Hory; Vidnava), 75. Jes. podh., 76a. Mor. brána vl., 77.—82. Moravskokarp. okr., 83. Ostr. pán. (Polanka nad Odrou), 84. Podbesk. pah. — O: 85. Kruš. hory, 87. Brdy, 88d. Boub.-stož. hor., 89. Novohr. hory, 91. Žďár. vrchy, 92a. Jiz. hory les. (Bukovec), 93. Krk., 95. Orl. hory, 96. Král. Sněž., 97. Hr. Jes., 99. Mor.-slez. Besk.

Celkové rozšíření: Evropa, na sever do j. Skandinávie a k Leningradu, na západ do jv. Anglie (v z. Anglii a jz. Skotsku synantropně) a stř. Francie, na jih do Přímořských Alp, stř. Apenin a do stř. Řecka, na východ do povodí Donu; Kavkaz, sever Malé Asie. — Mapy: HEGI ed. 2, 4/1: 218, 1960; MEUSEL et al. 1965: 186; WALTER et STRAKA Arealkunde, p. 32, 1970.

2. *Dentaria enneaphyllos* L. — kyčelnice devítelístá Tab. 25/1

Dentaria enneaphyllos LINNAEUS Sp. Pl. 653, 1753. — Syn.: *Cardamine enneaphyllos* (L.) CRANTZ Cl. Crucif. 127, 1769.

Exsikáty: DOMIN et KRAJINA Fl. Českoslov. Exs., no 259. — Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 416/1, II, 1031. — PETRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 1038. — Extra fines: Fl. Exs., no 1038. — Extra fines: Fl. Exs. Austro-Hung., no 1698. — Fl. Hung. Exs., no 960. — SCHULTZ Herb. Norm., no 722.

Vytrvalé byliny; oddenek plazivý, větvený, 4–7 mm silný, dosti hustě pokrytý dužnatými, 2–4 mm dl. šupinami, bílý, křehký. Lodyha přímá, vyrůstající z konce oddenku, nevětvená, 20–30 cm vys., nezřetelně rýhovaná, lysá, plná. Přízemní listy vyrůstající jednotlivě z konce oddenku, 20–36 cm dl., dlouze řapíkaté (řapík 1–1,5× delší čepele), jinak podobné lodyžním; lodyžní listy 3 (–4) v hor. části lodyhy (vzácně 1–2), střídavé, většinou však zkrácením lodyžních článků ve zdánlivém přeslenu krátce řapíkaté (řapík 3–5× kratší čepele), 3četné (vz. třetí, popř. čtvrtý list jednoduchý), 7–17 cm dl., s lístky vejčitě kopinatými až kopinatými, špičatými, s klínovitou bází, u postranních lístků nesouměrnou, s okrajem nestejně pilovitým. Hrozen 3–4květý, mírně skloněný, za plodu vzpřímený, stopky plodní šikmo odstálé, 8–15 mm dl. Kališní lístky široce podlouhlé, 6–7 mm dl.; korunní lístky obejčité, na konci zaokrouhlené, k bázi v nehet zúžené, (8–) 12–16 (–20) mm dl., bledě žluté; vnitřní tyčinky jen nevýrazně delší než vnější, přibližně stejné délky jako korunní lístky, prašníky 2,2–2,5 mm dl., žluté; pestík s polokulovitou bliznou. Šešule vzpřímené až přímo odstálé, 40–75 mm dl., 3,5–4,5 mm šir., s 6–12 (–16) semeny, s 10–18 mm dl. zobánkem. Semena vejcovitá, zploštělá, 3,0–4,0 mm dl., 2,5–3,0 mm šir., hnědá, lesklá. IV–V (–VI). Gf. Protogyn.

$2n = 80$ (ČR: 55a. Malosk.)

Variabilita: Proměnlivost v postavení a počtu listů na lodyze nemá taxonomický význam. Nápadná je proměnlivost ve tvaru lístků a jejich pilovitého okraje, z taxonomického hlediska však možno odlišit nejvýš jen f. *angustisecta* (GLAAB) s lístky úzce kopinatými, 6–10 cm dl. a jen 1–2 cm šir. (např. Karlštejn, Náměšť nad Oslavou i jinde v populacích typických jedinců).

Ekologie a cenologie: Lesy, především horské květnaté bučiny a jedlobučiny. Na mírně bazických až mírně kyselých horninách, v některých územích přednostně na vápnitém podkladu,

Tab. 25: 1 *Dentaria enneaphyllos*. — 2 *D. glandulosa*.

na živinami bohatých, humózních půdách čerstvě vlhkých, často na suťových svazích s převrstveným humusem, na stinných až polostinných stanovištích. Bývá bohatě plodná, zato oddenek přirůstá ročně pouze 1–2 cm. Nejčastěji ve společenstvech svazu *Fagion*, hlavně v asociacích *Dentario enneaphylli-Fagetum* OBERDORFER ex W. et A. MATUSZKIEWICZ 1960 (diagnostický druh) a *Dentario glandulosae-Fagetum* MATUSZKIEWICZ 1964; řidčeji ve společenstvech svazu *Tilio-Acerion*.

Rozšíření v ČR: Hlavně v oreofytiku (nejhojněji v Krkonoších, Brdech, Hrubém Jeseníku a v Beskydech, v ostatních horách mnohem řidčeji) a v humidnějších a členitějších územích mezofytika (s. a sv. Čechy, Křivoklátsko, s. a v. Morava), s větší frekvencí v inverzních polohách. Těžiště rozšíření v submontánním až montánním stupni (min.: Neuberk u Mladé Boleslavi, ca 250 m; hájovna Žernov u Holic, ca 250 m; max.: Krkonoše, hora Kotel, ca 1100 m). — Mapy: SLAVÍK FKS 1990: 106.

T: 4b. Lab. střed. (Třebenice; Bukov u Ústí nad Labem), 8. Čes. kras, 12. Dol. Pojiz. (Bradlec; Neuberk u Mladé Boleslavi), 15b. Hrad. Pol. (Šestajovice), 15c. Pard. Pol. (hájovna Žernov u Holic), 16. Znoj.-brn. pah. (vrch Květnice u Tišnova; Templýstýn u Moravského Krumlova; Kohoutovice u Brna), 17b. Pavl. kop. (vrch Děvín; vrch Kotelná), 18a. Dyj.-svr. úv. (Lednice). — M: 23. Smrč. (Skalka u Chebu), 25a. Krušn. podh. vl. (Jiřetín; Krásný Les; Telnice), 28. Tep. vrchy, 29. Doup. vrchy, 32. Křivokl. (hojně), 33. Branž. hv., 34. Plán. hřeb., 35. Podbrd., 37j. Blan. les (hojně), 37l. Českokr. Předšum. (Dobrkovice; Dívčí Kámen), 38. Bud. pán. (České Budějovice), 39. Třeboň. pán. (Val, Cikarské poleší; Staňkov; Nová Huť), 41. Stř. Povlt., 45. Verneř. střed., 46. Lab. písk., 47. Šluk. pah., 50. Luž. hory, 51. Polom. hory (Vidím; Vrátnská hora u Libovic), 52. Ral.-bez. tab., 53. Podješ., 54. Ješ. hřb., 55a. Malosk., 56. Podkrk., 58. Sud. mezih., 60. Orl. opuky (vrch Včeliny u Rychnova nad Kněžnou), 61. Dol. Poorl., 62. Litomyš. pán., 63. Českomor. mezih., 64. Říčan. ploš. (vrch Kobyla u Jevan; Radlice), 66. Hornosáz. pah., 67. Českomor. vrch., 68. Mor. podh. Vysoč., 69b. Seč. vrch., 70. Mor. kras, 71. Drah. vrch., 73. Hanuš.-rychle. vrch., 74b. Opav. pah. (Vinná hora u Hlučína), 75. Jes. podh., 76a. Mor. brána vl., 77.–82. Moravskokarp. okr., 84. Podbesk. pah. — O: 86. Slavk. les, 87. Brdy, 88. Šum. [chybí v a. Král. hvozdu a v z. části b. Šum. pláň], 89. Novohr. hory, 91. Žďár. vrchy, 92a. Jiz. hory les. (vz.), 93. Krk., 94. Tepl.-ad. sk., 95. Orl. hory, 96. Král. Sněž., 97. Hr. Jes., 99. Mor.-slez. Besk.

Celkové rozšíření: Středoevropská a jihoevropská pohoří a jejich přilehlá území: Česká vysočina, Západní Karpaty, izolovaně Jižní Karpaty, maďarské středohoří, Východní Alpy, Apeniny, západobalkánská pohoří na jih do Albánie a Makedonie. — Mapy: HEGI ed. 2, 4/1: 223, 1960; MEUSEL et al. 1965: 186; WALTER et STRAKA Arealkunde, p. 32, 1970.

3. *Dentaria glandulosa* W. et K. — kyčelnice žláznatá Tab. 25/2

Dentaria glandulosa WALDSTEIN et KITABEL in WILLDENOW Sp. Pl. 3/1: 478, 1800. — Syn.: *Cardamine glandulosa* (W. et K.) ČELAK. Analyt. Květ. Čech, ed. 2, 301, 1887, non

BLANCO 1837. — *C. glandulifera* O. SCHWARZ Repert. Spec. Nov. Regni Veg. 46: 188, 1938.

Exsikáty: DORFLER Herb. Norm., no 4821. — Fl. Exs. Austro-Hung., no 1697/III. — Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 222/I, II. — PETRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 61. — Extra fines: DOMIN et KRAJINA Fl. Českoslov. Exs., no 51, 260. — Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 417. — Fl. Hung. Exs., no 44. — Pl. Polon. Exs., no 26.

Vytrvalé byliny. Oddenek plazivý, větvený, 1–2 mm v průměru, ke konci kyjovitě ztlustlý až na 6 mm v průměru, jen velmi řídce pokrytý dužnatými, 2–3 mm dl. šupinami, na ztlustlém konci oddenku četnějšími. Lodyha přímá, vyrůstající z konce oddenku, nevětvená, (12–) 18–30 (–33) cm vys., rýhovaná, lysá, dutá. Přízemní listy vyvinuty vz., 11–16 cm dl., dlouze řapíkaté (řapík až o polovinu delší čepele), jinak podobné lodyžním; lodyžní listy 3 (vz. 4), ve zdánlivém přeslenu v hor. části lodyhy, krátce řapíkaté (řapík 2–4 × kratší čepele), 3četné, 4–12 cm dl., s lístky ± kopinatými (až úzce kopinatými), špičatými, s klínovitou bází, u postranních lístků nesouměrnou, s okrajem nestejně pilovitým; po obou stranách báze řapíku, ve výkrojích mezi stř. a postranními lístky i ve výkroju mezi dvěma zuby na spodní straně listu žlázky prstovitého tvaru, 0,2–0,7 mm dl. Hrozen (1–) 2–5 (–8) květů, mírně skloněný, za plodu vzpřímený, stopky plodní šikmo odstálé, 6–16 mm dl. Kališní lístky podlouhlé, 7–8 mm dl., zpravidla tmavě fialové; korunní lístky obvejčité, na konci zaokrouhlené, k bázi v nehet zúžené, 12–18 mm dl., růžové nebo nachové; vnitřní tyčinky 9–10 mm dl., vnější 8–9 mm dl., prašníky 2 mm dl., žluté; pestík s polokulovitou bliznou. Šešule přímo odstálé, (25–) 35–60 mm dl., 2–3 mm šir., s 9–14 semeny, s 4–9 mm dl. zobánkem. Semena široce vejcovitá, zploštělá, 2,5 mm dl., 2 mm šir., tmavě hnědá, lesklá. IV–V (–VI). Gf.

2n = 48 (ČR: 76a. Mor. brána vl.)

Ekologie a cenologie: Horské květnaté bučiny a jedlobučiny, případně buko-jedlo-smrkové lesy. Roste na hlinitých humózních, čerstvě vlhkých půdách, na stinných stanovištích, v konkávních tvarech reliéfu. Plody jen zřídka dozrávají (často jen 1–2 v plodenství), oddenek přirůstá ročně 6–10 cm. Ve společenstvech svazu *Fagion* (diagnostický druh asociace *Dentario glandulosae-Fagetum* MATUSZKIEWICZ 1964), ojedinele též *Tilio-Acerion*. Na okraji areálu roste i v habrových doubravách a lipových habřinách (častěji v *Carici pilosae-Carpinetum* NEUHÄUSL et NEUHÄUSLOVÁ-NOVOTNÁ 1964, vzácně i *Tilio-Carpinetum* sensu TRACZYK 1962), případně v údolních a úvalových lužích.

Rozšíření v ČR: Rozšířena v mezofytiku a oreofytiku s. a sv. Moravy; ojediněle zasahuje na Hanou. Výskyt navazuje souvisle na slovenské Karpaty, k západu končí souvislé rozšíření v Hostýnských vrších a v Bílých Karpatech, nejzápadnější izolované lokality jsou v lese Žebračka u Přerova a v lese Království u Grygova. Moravou probíhá západní hranice celkového areálu. Optimum výskytu je od suprakolinního stupně po stupeň supramontánní (min.: les Království u Grygova, 205 m; max.: hora Radhošť, ca 1000 m). — Mapy: AČSSR 1966: map. 22.3; SLAVÍK Preslia 56: 259, 1984; SLAVÍK in Květena ČSR 1: 78, 1988; SLAVÍK FKS 1990: 106.

T: 21b. Hornomor. úv. (les Království u Grygova). — M: 74b. Opav. pah. (Vinná hora u Hlučína; Děhylov), 75. Jes. podh., 76a. Mor. brána vl., 78. B. Karp. les. (vrch Veselka u Radějova; Velká Javořina; Velký Lopeník), 79. Zlín. vrchy (jen v nejvýchodnější části: Trubiska u Pozdřehova; Mirošov), 80. Stř. Pobeč., 81. Host. vrchy, 82. Javorn., 83. Ostr. pán., 84. Podbesk. pah. — O: 99. Mor.-slez. Besk.

Celkové rozšíření: Karpatský subendemit. Celý oblouk Karpat, na sever na Malopolskou vrchovinu v Polsku a Volyňsko-podolskou plošinu na Ukrajině, k západu na stř. Moravu, k jihu po jz. Rumunsko (Železná vrata), na východě ještě izolovaně při ústí Dněstru. — Mapy: HEGI ed. 2, 4/1: 218, 1960; MEUSEL et al. 1965: 186; WALTER et STRAKA Arealkunde, p. 32, 1970.

20. *Arabidopsis* HEYNH. — huseníček*)

Arabidopsis HEYNHOLD in HOLL et HEYNHOLD Fl. Sachsen 1: 538, 1842, nom. cons. — Syn.: *Stenophragma* ČELAK. Květ. Okolí Praž. 75, 1870. — *Pilosella* KOSTEL. Ind. Pl. Horti Prag. 104, 1844, nom. nud., non HILL 1756.

Lit.: ŠTĚPÁNEK J. (1983): Proposal to conserve 2999 *Arabidopsis* Heynh. (Cruciferae) with a conserved type. Taxon 32: 649–650.

Jednoleté nebo ozimé, drobné byliny s tenkým hlavním kořenem a s jednoduchými i větvenými chlupy. Lodyha přímá, často větvená, spoře olistěná. Lodyžní listy ± přisedlé, myrosinové buňky vázané na svazky cévní. Hrozen někdy v dol. části s listeny. Kališní lístky přitisklé, nejsou vakovitě vyduté na bázi; korunní lístky bílé, na bázi bledě žluté; tyčinky 4–6, bez přívěsků; transversální nektaria válcovitá až poloměsíčitá, mediánní po dvou, drobná; čnělka krátká, blizna paličkovitá nebo slabě dvoulaločná. Plody šešule, na průřezu široce eliptické až tupě 4hranné, chloupně se zřetelnou stř. žilkou, přehradka úplná. Semena v pouzdrech jednořadá, vejcovitá, nekřídlatá, osemení jemně bradavčité, žlutooranžové až oranžově hnědé, při navlhčení neslizovatí; klíček hřbetokořený. — 10–15 druhů v Evropě, Středozeří a z. Asii; synantropně v Japonsku, Severní Americe, Austrálii a j. a v. Africe. — Autogam. (Alogam.).

1. *Arabidopsis thaliana* (L.) HEYNH. — huseníček rolní Tab. 30/1

Arabidopsis thaliana (LINNAEUS) HEYNHOLD in HOLL et HEYNHOLD Fl. Sachsen 1: 538, 1842. — Syn.: *Arabis thaliana* L. Sp. Pl. 665, 1753. — *Sisymbrium thalianum* (L.) J. GAY in MONNARD Ann. Sci. Nat., Paris, 7: 399, 1826. — *Erysimum thalianum* (L.) KITTEL Taschenb. Fl. Deutschl., ed. 2, 899, 1844. — *Stenophragma thalianum* (L.) ČELAK. Květ. Okolí Praž. 75, 1870.

Exsikáty: Fl. Českoslov. Exs., no 16. — Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 1032. — PETRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 159, 159b. — TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 132.

*) Zpracoval J. Štěpánek

Kříženci

2 × 3. *Dentaria enneaphyllos* × *glandulosa*

Dentaria × *paxiana* (O. E. SCHULZ) JAV. — kyčelnice Paxova

Dentaria × *paxiana* (O. E. SCHULZ) JÁVORKA Magy. Fl. 422, 1924. — Syn.: *Cardamine paxiana* O. E. SCHULZ Bot. Jb. 32: 383, 1903.

Oddenek intermediárního charakteru mezi oběma rodiči. Lodyha vyšší než u obou rodičů. Lodyžní listy větší než u druhu *D. glandulosa*, spíše podobné druhu *D. enneaphyllos*. Hrozen 7–10květý. Kališní lístky bledě špinavě žluté; korunní lístky ± 15 mm dl., bělavě až žlutavě růžové; tyčinky o 1/4 kratší než korunní lístky. Názory na fertilitu křížence se rozcházejí.

Ekologicko-cenologické vlastnosti obdobné oběma rodičům. Vzácně se může vyskytovat na lokalitách, kde oba rodičovské druhy rostou, tj. v lesích sv. Moravy. Zatím zjištěna z fyt. o. 75. Jes. podh. (Hlubočec, údolí potoka Satina), 80b. Veřov. vrchy (mezi obcemi Hodslavice a Domoraz), 82. Javorn. (Břežítá; Razula). V literatuře se uvádí též z okolí Českého Těšína.

Poznámka: Spontánní ani umělí kříženci s druhem *D. bulbifera* nejsou známi.

Jednoleté nebo ozimé, krátce žijící byliny, s přízemní listovou růžicí a obvykle jednou, méně často více lodyhami. Lodyha přímá, 5–30 (–50) cm vys., často větvená, v dol. třetině s 0,5–0,9 mm dl., rovnovážně nebo nazpět odstálými jednoduchými chlupy, jinak lysá, modravě ojněná. Listy přízemní růžice nejčastěji 1–3 cm dl., obkopinaté až kopistovité, celokrajné nebo oddáleně tupě zubaté, s odstálými dvou- a 3ramennými, 0,15–0,50 (–0,80) mm dl. chlupy, na

Tab. 24: 1 *Dentaria bulbifera*. – 2 *Cardamine trifolia*.

108 *Cardamine*

